

Zegenen: een mandaat voor iedere christen? – een pastorale studie –

Guus Molenaar en André H. Roosma

30 oktober 2008
laatste update: 20 juni 2011

Inhoud	pagina
Inleiding	1
Zegenen in Bijbels-historisch perspectief	2
Toepassing van het Bijbelse begrip zegenen in de kerkgemeenschap van vandaag ...	6
Enkele praktische overwegingen	9
Samenvatting / conclusie / naschrift	12
Literatuur	13
Bijlage: vragen en antwoorden	14

Inleiding

Er is veel geschreven over zegenen. Veel christenen gebruiken het woord zegenen en het woord zegen veelvuldig en in diverse vormen – bijvoorbeeld: “*ik ben een gezegend mens*”, “*een gezegende reis!*” of “*Gods zegen!*” Soms wordt zegen als een soort christelijk equivalent gebruikt voor succes, soms is er een duidelijke bewustheid van Degene Die zegent, zoals in: “*ik ervaar de zegen van God*”.

Bewust iemand zegenen is echter iets minder gebruikelijk. Sommigen kennen het in die zin alleen van het einde van een christelijke samenkomst, waar de voorganger een *zegen* uitspreekt, of van een kerkelijke huwelijksinzegening waar het bruidspaar door de predikant of priester wordt gezegend.

Dit artikel heeft een pastorale insteek. De opzet van dit artikel is om een antwoord te geven op de in de titel gestelde vraag: is het *zegenen* werkelijk wel een *mandaat*¹ voor *iedere* christen? De aanleiding is geweest dat er bijvoorbeeld tijdens cursussen *Zegenend Helpen*² vragen komen als “mag ik als ‘leek’ wel iemand zegenen?”, “hoort het zegenen niet uitsluitend door een dominee of pastoor gedaan te worden?” Of “hoe passen we het zegenen in, in het functioneren van de lokale kerkelijke gemeenschap en/of het gezin?”

Met de beantwoording van de vraag uit de titel hopen we een gezonde Bijbelse onderbouwing en tevens een nadere invulling te geven aan het zegenen voor de pastorale bediening van het *Zegenend Helpen*[®].

De vraag uit de titel bevat twee belangrijke elementen: de vraag naar het mandaat en de vraag ‘voor wie’. Beide zullen we uitgebreid bespreken. Voordat we daartoe overgaan eerst beknopt iets over wat zegenen Bijbels gezien inhoudt, wat de achtergrond ervan is en hoe en door wie het wordt gedaan.

¹ Het woord ‘mandaat’ zoals hier gebruikt omvat de aspecten opdracht, volmacht én bekrachtiging.

² *Zegenend Helpen*[®] is een pastorale benadering, ontwikkeld door Téo van der Weele en momenteel onderwezen door de stichting *Zegenend Helpen*[®] (voorheen: stichting *De Kracht van Vrede*). *Zegenend Helpen*[®] is een beschermd merk. Zie de boeken van Téo van der Weele in de literatuurlijst achterin dit document en de website www.zegenendhelpen.nl voor meer details.

Zegenen in Bijbels-historisch perspectief

Iets over de betekenis van het Bijbelse begrip 'zegenen' in het Oude Testament

De woorden in het Oude Testament die in het Nederlands vertaald zijn met 'zegenen', 'zegen' e.d. komen van de Hebreeuwse werkwoordstam בָּרַךְ = *bárah*³ (spreek uit als: *ba-rach*). Men veronderstelt dat dit werkwoord de grondbetekenis heeft van 'knielen'.

De vertaling 'knielen' of 'neerknielen' zien we onder andere in de (Herziene) Staten Vertaling van Genesis 24: 11:

Buiten die stad liet hij de kamelen neerknielen bij een waterput, tegen de avond, tegen de tijd waarop de vrouwen water komen putten.

Van daaruit zijn de betekenissen ontstaan van aanbidden of loven (van ons naar God) en zegenen (van God naar ons). *Bárah* wordt vaak vertaald met zegenen, maar dus ook met loven en soms met prijzen en een enkele keer dus gewoon met knielen. De verschillende vormen van het werkwoord בָּרַךְ (*bárah*, *bérékh* etc.) komen alleen al rond de 300 keer in het Oude Testament voor, dus Bijbels gezien is het een belangrijk begrip.

De vertaling 'loven' lezen we o.a. in de (Herziene) Staten Vertaling van Genesis 24: 48, nadat de knecht van Abraham door God gezegend is en snel Rebekka als vrouw voor Isaäk vindt:

En ik neigde mijn hoofd, en aanbad de HEERE; en ik loofde de HEERE, de God van mijn heer Abraham, Die mij op de goede weg geleid had, om de dochter van de broeder van mijn heer voor zijn zoon te nemen.

Ook in het laatste vers van Psalm 103:

Loof de HEERE, al Zijn werken! op alle plaatsen van Zijn heerschappij.
Loof den HEERE, mijn ziel!

Het 'knielend eren' komt onder andere in Psalm 95: 6 duidelijk naar voren:

Kom, laten wij ons neerbuigen (aanbidden) en neerbukken, laten wij knielen voor de HEERE,
Die ons gemaakt heeft.

Uit deze teksten – en vele andere die we (als auteurs) bekeken hebben – blijkt voor ons dat dit begrip vooral heel veel *respect* uitdrukt voor degene die gezegend (dan wel geloofd of geprezen) wordt.

Zoals gezegd, wordt בָּרַךְ meestal vertaald met zegenen, omdat het meestal gaat over een actie van onze grote en genadige God naar ons mensen toe (God zegt mensen), soms ook als een actie van mensen naar elkaar toe. Beide komen o.a. naar voren in Genesis 12: 2 – 3:

En Ik (de HEERE) zal u (Abraham) tot een groot volk maken, en u zegenen, en uw naam groot maken; en wees een zegen (בְּרָכָה *bérakah*; uitspraak: *beráchah*)!
En Ik zal zegenen, die u zegenen, en vervloeken, die u vloekt; en in u zullen alle geslachten van het aardrijk gezegend worden.

In de zegen van God aan Abraham ligt het heil besloten voor Abraham en allen die in zijn voetsporen zijn getreden en zullen treden (vgl. Galaten 3: 10-15). In de zegen verbindt God Zichzelf in een verbond met Abraham. Het is in dit verband opvallend dat Abram/Abraham en Sarai/Sarah er beiden in hun naam de Hebreeuwse letter *hé* bij krijgen, een belangrijke letter uit de heerlijke Naam van God (oorspronkelijk *Yááh*, waarin een aanbeddende figuur herkenbaar is).⁴ Het zegenen is niet één-zijdig maar twee-zijdig: God zegende Abraham en Sarah en zij zegenden (aanbaden) God met alles wat ze waren!

We weten dat Gods goede, heil-zame spreken altijd gevolgen heeft.⁵ Uit Gods zegenen komt tastbare zegen in de zin van voorspoed, gezondheid, welzijn, vrede en dergelijke voort. Vergelijk ook Genesis 1: 28.

³ De grondvorm *bárah* betekent in het bijzonder 'knielen'; de versterkte vorm *bérékh* (uitspraak: *béreech*) 'zegenen' of 'lofprijzen'; beiden worden geschreven als בָּרַךְ. Daarnaast komen we deze stam in meer vervoegingen tegen met betekenissen als: 'gezegend worden', de aanvoegende wijs 'gezegend zij', e.d., in zelfstandig naamwoorden als בְּרָכָה *bérakháh* (uitspraak: *beráchah*) = zegen, en in de bekende groet בָּרוּךְ הוּא *bárukh habá* (*bároechem habá*) of de meervoudsvorm daarvan: בְּרוּכִים הֵבְרִים *bérukhím habá'im* (*beroechím habá'im*) = welkom! Een opvallend detail is overigens, dat de Hebreeuwse letters בָּרַךְ ook de getalswaarden 2, 200 en 20, dus totaal 222 vertegenwoordigen. In en door de zegen verduubelt God alles!

⁴ Voor meer details hierover, zie de artikelenreeks 'Oud-Hebreeuws en proto-Semitisch' en het artikel 'De wonderbare en liefelijke Naam van de God Die er was, Die er is, en Die er zijn zal' , op www.Hallelu-JaH.nl.

⁵ Het begint bij de schepping (Genesis 1): God sprak en het was er. God is in Zijn wezen goed (zie Exodus 34: 6; Psalm 33: 5; Jeremia 33: 11; Romeinen 11: 22; Titus 3: 4) en Zijn spreken is goed. Hij spreekt en het is er (zie

Met de zojuist aangehaalde tekst uit Genesis 12 is meteen het verschil met het gebed duidelijk. In gebed wordt niet primair het goede van God *over* de ander uitgesproken, maar wordt *tot* God geroepen en *voor* iemand gebeden.

De oorspronkelijke Hebreeuwse woorden voor zegen(en) (*bérékh / bērákháh / etc.*) vinden we in de praktijk onder andere in het begroeten: men wenst een ander iets toe. Bij andere volken had zo'n groet louter een *sociale* functie. Bij Israël kreeg deze begroeting door het geloof in de HEER (de Aanwezige) een diepere betekenis: niet *de mens* zegent een ander mens, maar **de HEER** zegent hem of haar. Zo kreeg de zegenende begroeting een belangrijke extra dimensie, gekleurd door het geloof in de God van Israël.⁶

Samenvattend zien we dat de woorden afgeleid van de Hebreeuwse werkwoordstam בָּרַךְ = *b r k h* die in het Oude Testament vaak vertaald zijn met zegen(en), staan voor zoiets als 'met respect spreken over' of 'het goede uitspreken over' de ander en daarmee die ander 'goeddoen'. Het is tevens verbonden met Gods heilsbelofte aan Abraham en al degenen die in zijn geloofs-voetsporen treden. Daarmee komen we als mensen tot Gods doel. En daarmee het doel waartoe we geschapen te zijn. Dat is de rode draad in het O.T. en het N.T. De aanwezigheid van God staat daarin centraal. In die aanwezigheid van God, Die Zelf zegent, is er heil, leven en welzijn.

Iets over de betekenis van het Bijbelse begrip 'zegenen' in het Nieuwe Testament

Het Nieuwe Testament is grotendeels in de Griekse taal geschreven. Het woord dat daar meestal met zegenen wordt vertaald, is het Griekse werkwoord *εὐλογεω* = *eulo'geo* en het daarvan afgeleide *εὐλογία* = *eulo'gía*. Dit is een samentrekking van *eu* = goed en *logos/logeo* = woord/spreken (vooral: gezaghebbend spreken). Het nieuwtestamentische begrip sluit dus met zijn betekenis 'goed van iemand spreken' naadloos aan bij het oudtestamentische.⁷

In de volgende paragrafen komen we nog uitgebreid te spreken over het gebruik van dit woord in verschillende situaties.

Gebruik van het zegenen door mensen in de Bijbel

We zien in de Bijbel veelvuldig dat God mensen zegent, en ook een aantal situaties waarin mensen anderen, of zelfs God Zelf zegenen. We willen hier met name even ingaan op die menselijke kant, en zetten de situaties waarin mensen elkaar zegenen hier even op een rijtje.

„Zegenen betekent kortom zó met de ander communiceren, dat die er beter van wordt.”

Thea Ornstein
in 'Zegenen – met andere woorden'

(1) *Zegenen* als een algemeen de ander met respect behandelen, hem/haar het goede, Gods heil toespreken of toewensen, het goede met iemand voorhebben.

We kwamen dit hierboven al tegen in het citaat uit Genesis 12: 3, waar het onder andere ging over andere mensen en volkeren die Abraham en zijn nageslacht zouden zegenen. God is blij met degenen die het goede voorhebben met Zijn Volk en laat hen delen in de zegen voor Zijn volk.

In instructies aan het volk Israël over de omgang met elkaar vind je dat men zó respectvol met elkaar moest omgaan dat de waardigheid van de ander als mens niet in het geding kwam. De ander moest geen reden hebben om jou te vervloeken, maar integendeel, om blij met je te zijn (je te zegenen). Een voorbeeld hiervan vinden we in Deuteronomium 24: 13 waar het gaat over een jas die als laatste onderpand van iemand genomen wordt:

... maar u moet hem het onderpand zeker teruggeven als de zon ondergaat, zodat hij in zijn kled kan gaan slapen, en hij u zegene; en het zal u tot gerechtigheid zijn voor het aangezicht van de HEERE, uw God.

We zien deze vorm van zegenen ook als Jacob de Farao van Egypte zegent, in Genesis 47: 7:

En Jozef bracht zijn vader Jakob mede, en stelde hem voor Farao's aangezicht; en Jakob zegende Farao.⁸

Psalm 33: 9; Klaagliederen 3: 37). Lucas zegt in Lucas 1: 37 "Want geen woord, dat van God komt, zal krachteloos wezen". Jezus is het vleesgeworden Woord van God. Zijn aanwezigheid betekent dat er wat gebeurt in een situatie (vergelijk ook de Hebreeuwse woordstam *hajah* = gebeuren, waar de Godsnaam *JHWH* van is afgeleid).

⁶ M. Derks, 'De zegen als het gezicht van God (II): de talige daadwerkelijkheid van de zegen', *De Reformatie* 82, no. 37, 2007.

⁷ Ook het Latijnse *benedictus* (*bene* = goed, *dictus* = spreken) heeft deze betekenis.

⁸ Dat Jacob Farao zegende is ook op te vatten als in parallel met categorie (2), daar Jacob veruit de oudere was. Bovendien was zijn zegenen van Farao in zekere zin afgeleid van Gods eigen woord in Genesis 12: 3; Farao had zich Gods zegen verworven door Jozef te zegenen.

In het Nieuwe Testament zien we deze betekenis van het zegenen ook terug.

Petrus beveelt in 1 Petrus 3: 9 aan om laster en kwaadsprekerij niet met hetzelfde terug te betalen, maar de ander integendeel te zegenen (*goed-spreken!*); de tegenstelling maakt hier veel duidelijk over hoe het woord zegenen hier dient te worden opgevat:

Vergeld geen kwaad met kwaad of laster met laster, maar zegen daarentegen, omdat u weet dat u daartoe geroepen bent, opdat u zegening zult beërven.⁹

Dit zegenen hoeft niet noodzakelijk te gebeuren waar de ander bij is, net als bij het kwaad spreken het geval is, al heeft het wel meerwaarde als we de ander ook rechtstreeks zegenen met onze woorden.

(2) Zegenen als het doorgeven van een door God beloofde zegen van vader op zoon.

In Genesis 27 zien we dat Isaäk Jacob en Ezau zegent, als hij zijn sterven voelt naderen. Wat hierbij erg opvalt, is dat dit zegenen een grote mate van gezag had. Als Ezau na Jacob bij zijn vader aankomt, zegt Isaäk dat hij de dingen waarmee hij Jacob *gezegend* heeft al aan Jacob *gegeven* heeft. We brengen dit in verband met het feit dat dit *zegenen* iets in zich had van een *gedelegeerd of afgeleid* zegenen; immers, God had deze zegen al aan Abraham en zijn zonen (degenen die in zijn geloof zouden wandelen) beloofd. Onderwerping aan Gods orde brengt gezag met zich mee.¹⁰ Later, in Egypte, zegent Jacob al zijn zonen en sommige kleinzonen (Genesis 48 en 49). Opvallend is wat aan het einde hiervan (in Genesis 49: 28) wordt vermeld:

Al deze stammen van Israel zijn twaalf; en dit is het, wat hun vader tot hen sprak, als hij hen zegende; hij zegende hen, een iegelijk naar zijn bijzonderen zegen.¹¹ Dit belangrijke aspect werken we hier niet uit, maar een klassiek voorbeeld is wel Deuteronomium 28. De zegen van de Here wordt afhankelijk gesteld van onze gehoorzaamheid aan Hem.

Iedere zoon en kleinzoon had van God uit gezien een eigen, bijzondere zegen, gebaseerd op Gods specifieke gedachten over die zoon of kleinzoon. We zien hier al, dat Jacob niet zegent op eigen gezag en vanuit zijn eigen inzicht, maar vanuit inzicht en gezag dat hij in afhankelijkheid van God ontving. Hetzelfde zien we als Mozes later de stammen van Israël specifiek zegent (Deuteronomium 33). De gebeurtenis en haar context is natuurlijk bepalend voor de inhoud en betekenis van de zegen.

(3) Zegenen als een priesterlijke handeling jegens het volk, in naam van God.

De priesters, nakomelingen uit de stam Levi, hadden de speciale taak om het volk te zegenen. God wilde via hen aan Zijn volk Zijn heil meedelen. Zoals Deuteronomium 21: 5^a aangeeft:

Dan moeten de priesters, de zonen van Levi, toetreden; want hen heeft de HEERE, uw God, uitgekozen om Hem te dienen, en om in de Naam van de HEERE te zegenen, ...

In Numeri 6: 22 – 27 zien we hoe God Aäron en de priesters opdracht geeft om het volk met specifieke woorden te zegenen.

En de HEERE sprak tot Mozes: „Spreek tot Aäron en zijn zonen, en zeg: Zó moet u de kinderen Israëls zegenen, door hen te zeggen:
De HEERE zegene u, en behoede u!
De HEERE doe Zijn aangezicht over u lichten, en zij u genadig!
De HEERE verheffe Zijn aangezicht over u, en geve u vrede!
Zó zullen zij Mijn Naam op de kinderen Israëls leggen; en Ik zal hen zegenen.”

Enerzijds zien we hier een opdracht om te zegenen („Zó moet u de kinderen Israëls zegenen”), anderzijds zien we dat de woorden waarmee gezegend wordt, woorden zijn die uitdrukken dat het God (meer nauwkeurig: יהוה – *IAUA / JHWH*; vertaald als ‘De HEERE’; ook te vertalen als: De Alom Aanwezige) is Die zegent. Ook valt op, dat ze door de zegen verbonden worden met de Naam van God (יהוה), oftewel met Zijn wezen en identiteit, en Zijn nabijheid. In het laatste stukje ervan zien we dat God Zijn zegenen verbond aan het zegenen door de priesters.¹²

⁹ Dit citaat uit Psalm 34 toont ons de continuïteit tussen het Oude en het Nieuwe Testament.

¹⁰ Dit begreep ook de Romeinse hoofdman die genoemd wordt in Mattheus 8: 5 – 13 (vgl. Lukas 7: 6 – 10), wiens slaven en soldaten hem gehoorzaamden omdat hij zich aan het gezag van de Keizer in Rome onderworpen had. Hij zag dat Jezus daarom ook een groot gezag had over ziekte en demonie, vanuit Zijn vrijwillige onderwerping aan God. Jezus preekt hem om zijn *geloof*. We komen hier nog uitgebreider op terug.

¹¹ Wat eveneens opvalt is dat Jacob in vers 5-7 Simeon en Levi bepaald niet met ‘lieve’ woorden toespreekt. Er is zelfs sprake van vervloeking. De waarheid en rechtvaardigheid speelt hier dus ook een grote rol.

¹² Meer hierover in: ‘[De Aäronitische zegen \(1\): Gods lichtend aangezicht](#)’ en ‘[\(2\): Gods verheven aangezicht](#)’; en in ‘[De heilige Naam van de God Die er was, Die er is, en Die er zijn zal](#)’ , alle drie door André H. Roosma, op www.12accede.nl.

De inhoud van de zegen veronderstelt dat God, door Zijn nabijheid, heilzame kracht, groeikracht zou schenken, wat we ook kunnen lezen in Genesis 24: 34 - 36; 30: 25 - 43.

Christus en de zegen

God redt en zegent ons **in Christus**. Daarmee is bijvoorbeeld de zegen van Abraham niet zozeer materieel als wel geestelijk op te vatten. „Wanneer we de relatie van Christus tot de zegen doordenken, valt het op dat Hij tegelijkertijd **de gezegende, de zegenende en de zegen is!** Nog vóór Hij geboren is, wordt Hij gezegend: Elisabeth zegent de vrucht in de buik van de maagd Maria (Lucas 1: 42). Ook zien we Jezus zelf zegenend optreden, wanneer Hij de kinderen de handen op legt (Marcus 10: 13-16 et par.). Hij stelt zichzelf daarmee in de joodse traditie van zegenen. Maar in één opzicht verschilt Hij met alle andere mensen: Hij zegt niet: 'God is met u', maar **'Ik ben met u'** (Mattheüs 28: 20). Hier blijkt niet alleen zijn goddelijke oorsprong, maar ook dat **Christus zelf de zegen is**. In zijn heilzame aanwezigheid is Christus ons tot zegen geworden. Hij is in ons leven gekomen en in het midden van ons leven is Hij ons tot zegen. Hij is echter niet eenduidig aanwijsbaar aanwezig, maar in het door verkondiging opgewekte geloof. Christus komt overal 'tussenbeiden': tussen God en mens, tussen mij en mijn ervaringen. ... Christus heeft de zegen niet vervangen, maar vervuld. ... De zegen sluit de beloften in zich en bewaart die beloften, waarvan de vervulling in de toekomst ligt. God kan vele dingen in ons leven tot zegen maken wanneer wij ons daarvoor openstellen. Wel moeten we beseffen dat in dit 'voorlaatste', zoals Bonhoeffer dat noemt, niet alles vervuld wordt.”¹³ Als we over zegenen spreken, zoals in de cursussen van *Zegenend Helpen*[®], beogen we mensen ten diepste **in contact te brengen met de aanwezigheid van Christus, in Wie alle schatten van God verborgen zijn**, Kolossenzen 2: 3, 9, 10, en daardoor ook met Zijn vrede. Juist *de aanwezigheid van Christus* maakt dat de discipelen in de storm (!) direct tot rust kwamen. 'Mijn vrede geef ik U', zegt de Here dan ook, Johannes 14: 27; vergelijk Filippenzen 4: 6 - 9.

De vervulling van de zegen treffen we aan in Galaten 3, waar de zegen aan Abraham door Christus ook tot ons gekomen is, door de uitstorting van de Heilige Geest in onze harten. Wat is dit geweldig: Hij zegent ons met 'Ik ben met u'. Zegenen is ook mensen daaraan te herinneren, opdat hun geloof moge toenemen. Zegenen is bewustzijn van Christus' aanwezigheid in de narigheid van het leven binnen brengen, zodat het leven geleefd kan worden in verbinding met Hem. Zegenen is erop gericht om het heil in Christus over te brengen; het ook in de beleving binnen te brengen!

De Bijbelse opdracht om te zegenen

We zagen al dat Petrus oproept tot het zegenen van elkaar als christenen. Ook Jezus Zelf zei iets dergelijks in Lucas 6: 27 – 28. Hij beperkte het zegenen niet tot mede-gelovigen maar sloot ook het zegenen van degenen die ons vervloeken in:

Maar tot u, die Mij hoort, zeg ik: „Hebt uw vijanden lief doet wel degenen, die u haten; zegen wie u vervloeken; bidt voor wie u smadelijk behandelen.”

Onlangs hoorde één van ons van iemand die zich in het verkeer vaak ergerde aan mede-weggebruikers. Hij was ertoe overgegaan om die mede-weggebruikers te zegenen in plaats van te 'vervloeken', en merkte dat dit een enorm positieve terugslag had op hemzelf. Hij voelde zich meer gezegend en ook rustiger.¹⁴

Als de Here tot Abraham zegt dat in Hem alle geslachten van het aardrijk gezegend zouden worden, en de zegen, het heil in Christus tot ons is gekomen, dan worden wij de bringers van die zegen. Maarten Luther noemt de zegen niets anders dan 'de belofte van het evangelie' – zegenen is ook de belofte van het Evangelie communiceren, opdat Gods heilzame kracht wordt doorgegeven. Omdat God het subject van de belofte is, „voltrekt zich de belofte van het heil” in de zegening. Tenslotte heeft de zegen, net als het sacrament, een teken- of symboolkarakter. Het kan naar Christus verwijzen en is door handoplegging en het gebruik van olie *verbum visibile*, zichtbaar woord. Ook gaat de zegen op Christus terug, Die Zelf zegent en Zijn leerlingen opdraagt te zegenen (Lucas 6: 28; Mattheus 5: 44). De vrede met God hebben

¹³ Dit gedeelte is geciteerd uit: M. Derks, 'De zegen als het gezicht van God (II): de talige daadwerkelijkheid van de zegen', *De Reformatie* 82, no. 37, 2007 (verwijzend naar D. Bonhoeffer). Nadruk toegevoegd.

¹⁴ Zie ook het volgende citaat uit Didier Pollefeyt & Ellen De Boeck (red.), *Daad-werkelijk*, Halewijn, Antwerpen, 2008; p.58 e.v. onder de kop: **Zegenen als een 'taaldaad'**: „... zegenen bewerkt iets in ons. Het is niet zozeer informatief, dat het ons iets meedeelt. Het is eerder performatief, het bewerkt iets bij de ander en vaak ook onszelf, of bedoelt iets te bewerken. Door de uitspraak wordt een nieuwe situatie geschapen, die er vóór de uitspraak nog niet was. Het appelleert aan de ander. Ze bewerkt wat ze meedeelt, namelijk dat de persoon tot wie of over wie de zegen uitgesproken wordt de begunstigde is van Gods liefde, die ons als eerste heeft liefgehad. Dit is de kern van het christelijke geloof en de basis van de christelijke zegen. Eenvoudig door te zeggen: God zegene je! De zegen is een taaldaad, die ruimte schept voor dit ultieme vertrouwen.”

(Vergelijk Spreuken 11: 25 „De zegenende ziel wordt overvloedig verkwikt, wie laaft, wordt ook zelf gelaafd.”)

we door het geloof in Christus, Die ons gerechtigheid bracht door het Kruis; de vrede van Hem eveneens. In de zegen beogen we elkaar in contact te brengen met de vrede van Christus.

Zegenen staat in de Bijbel tegenover (ver)vloeken en heeft hetzelfde gezag

Veel inzicht in de Bijbelse visie op het zegenen, krijgen we ook door het te zien in tegenstelling met (ver-)vloeken. Petrus plaatst het spreken van goede woorden (over en tegen anderen) tegenover het kwaad-spreken. Jacobus zegt in feite hetzelfde, als hij het in hoofdstuk 3 van zijn brief heeft over de moeilijk bedwingbare menselijke tong. In vers 9 – 10 zegt hij (merk op hoe de parallel tussen de twee verzen in de grondtekst – goed-spreken versus kwaad-spreken – duidelijker is dan in de vertaling):

Door haar loven (*eulo'geo*) wij God en den Vader, en door haar vervloeken wij de mensen, die naar de gelijkenis van God gemaakt zijn.

Uit denzelfden mond komt voort zegening (*eulo'gia*) en vervloeking. Dit moet, mijn broeders, also niet geschieden.

In het Oude Testament zien we de tegenstelling tussen een gezaghebbende zegen en vloek duidelijk in het verhaal over Bileam die door Balak werd ingehuurd om Israël te vervloeken (Numeri 23). God wilde niet dat Zijn volk vervloekt werd, en zorgde dat degene die daartoe aangezocht was door een van Israëls vijanden het volk alleen maar zegende.

Het gezag van een eenvoudige vervloeking wordt duidelijk, als Jezus een vijgenboom vervloekt die geen vruchten draagt, hoewel Jezus dit wel verwachtte. We lezen hierover in Mattheüs 21. Een zegening heeft eenzelfde, maar omgekeerd – levenbrengend – effect.¹⁵ Dit geeft een diepere betekenis aan de genoemde teksten uit Petrus' en Jacobus' brieven.

Bij uitoefening van geestelijk gezag is het belangrijk dat we ons bewust zijn dat alle gezag gedelegeerd gezag is. De Romeinse hoofdman die Jezus vroeg zijn knecht te genezen (Mattheüs 8: 5 - 13) had dit bijzonder goed door. Zijn soldaten luisterden naar hem zolang hij zelf de orders van Rome opvolgde. We mogen elkaar zegenen in de naam van God of in de naam van Jezus Christus, mits we weten dat waar we de ander mee zegenen ook past binnen Gods wil voor die ander. Hierbij spelen ook factoren als betrouwbaarheid en een zekere basiskennis van Gods Woord, waarmee we in de praktijk op de volgende paragraaf terechtkomen.

Toepassing van het Bijbelse begrip zegenen in de kerkgemeenschap van vandaag

In de drie hiervoor besproken vormen van zegenen in de Bijbel zien we een toename van het gezag en een toename van de mate waarin het geschiedt in opdracht. Deze twee aspecten worden goed samengevat in het woord mandaat. Een mandaat bevat zowel het element van opdracht als van het daarvoor benodigde autorisatie of gezag. Met die toename van het mandaat versmalt zich de groep die zegt.

Iedere Israëliet in het Oude Testament en iedere christen in het Nieuwe heeft het volle mandaat om God en zijn medemens te zegenen in een algemene zin van *respectvol en goed over Hem, respectievelijk hem of haar te spreken*. En laten we wel wezen – we hebben onze handen hier vaak al vol aan! Want het gaat natuurlijk niet om het spreken alleen, maar om een gerichtheid in ons hart om God en de ander goed te doen – zowel in woorden als in daden. Een voorbeeld van wat het *niet* is: iemand negeren is niet respectvol omgaan met die persoon!¹⁶

Specifieke mensen – priesters in het Oude Testament – hebben het mandaat om het volk namens God en met Zijn gezag te zegenen voor hun geestelijk en lichamelijk welzijn. Hiervoor waren ze apart gezet – geheiligd. Dit bracht speciale voorrechten en speciale verplichtingen met zich mee. Iedereen die dienst deed in de tempel wist dat. Dat gaf een zekere orde binnen de geloofsgemeenschap.¹⁷

¹⁵ Meer hierover in: [Zegenen – een korte, inleidende Bijbelstudie over een vaak ondergewaardeerd christelijk mandaat](#); door André H. Roosma, op www.12accede.nl.

¹⁶ De oudtestamenticus Hendrik Koorevaar stelt o.a. dat iemand niet zien, niet erkennen (uit een soort onverschilligheid) overeenkomt met wat de Bijbel vloeken (Hebreeuws *qillel* van *qal* = licht, niet zwaar) noemt. Bron: 'Open mijn ogen voor de wonderen van uw wet: de zegen', *Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling*, 6^e jaargang, 4^e kwartaal 1994, nr. 24, p.25-32.

¹⁷ Priester is de vertaling van het Hebreeuwse woord *kohen*. Mogelijk duidt dit woord op het dienend staan voor God. In die zin waren alle priesters hiertoe geroepen. Zie ook Deuteronomium 10: 8 en 18: 7. Dit geldt niet voor alle taken. De priesters zorgden o.a. voor de eredienst rondom de tabernakel waaronder voor de dienst van de offers aan God. De priesters waren door God geroepen om te bemiddelen tussen God en het volk. Had iemand gezondigd, dan ging men naar de priester met een offerdier. Ook legden zij de zegen van God op het volk, en waren zij betrokken bij het onderwijs aan van het volk van de Here.

De vraag is nu: hoe vertalen we dit laatste naar de huidige praxis?

Enerzijds zijn er degenen die één op één de Levitische priesters vertalen naar dominees, Rooms-katholieke priesters en dergelijke. Het mandaat om anderen te zegenen in Gods naam en met Zijn zegen, wordt dan beperkt tot de zegen die aan het eind van een samenkomst, bij een huwelijksluiting of andere bijzondere gelegenheid door de dominee of priester wordt uitgesproken. In deze visie draait veel om het onderscheid tussen 'geestelijken' en 'leken'. Het zegenen in Gods naam is dan voorbehouden aan de 'geestelijken'. In zekere zin kan gesteld worden dat in deze visie de kern van de reformatie niet of maar half is doorgedrongen. Daarin draaide het er namelijk onder andere om, dat we als gelovigen voor God allemaal gelijk staan (vgl. Galaten 3: 26-28). We hebben allemaal op gelijke wijze Gods genade nodig en worden om niet gerechtvaardigd in Christus Jezus, Zijn Zoon. En we kunnen ons allemaal op dezelfde wijze laten vervullen door Zijn Geest. Er valt dus op deze visie af te dingen.

Anderzijds zijn er degenen die refereren naar Petrus' uitspraak in zijn eerste brief (2: 9) dat we als christenen allemaal tot een uitverkoren priesterschap behoren, en dat het priesterlijke mandaat om anderen te zegenen in Gods naam, *dus* voor elke christen is weggelegd. De vraag is of we andere aspecten van datzelfde priesterschap, als het dragen van priesterkleding, het zich onthouden van alcoholische drank, e.d. ook onverkort op alle christenen toepassen, zoals in de stelling met het zegenen wordt gedaan? Of de regel dat een priester is vrijgesteld van arbeid in de maatschappij?¹⁸ Het moge duidelijk zijn, dat niet *zondermeer* bepaalde willekeurige aspecten van het Levitische priesterschap op alle gelovigen toe te passen zijn.¹⁹

Even voor alle duidelijkheid: het probleem zit niet bij God, of bij een beperking in Zijn vrijgevigheid, of een beperking in de hoeveelheid zegen die Hij uit te delen heeft of iets dergelijks. Integendeel: God is een God van overvloedige zegen!

Het lijkt dus goed om de vraag te stellen: Waarom was in Israël dan het zegenen van anderen in Gods naam specifiek als mandaat aan de stam Levi gegeven? Omdat, zo geloven wij, God een God van orde is, en omdat elke menselijke gemeenschap of samenleving (volk, gemeente) in deze gebroken wereld een zekere orde en structuur nodig heeft om gezond te functioneren. De Leviet werd al van jongs af aan opgevoed met het oog op zijn taak als priester. Hij wist welke verantwoordelijkheden daarbij hoorden. Hij moest continu extra aandacht schenken aan zijn eigen reinheid voor Gods aangezicht. Hij kon niet leven voor eigen, door hemzelf gestelde doelen, of met eigen regels. Dat gaf een vorm van veiligheid aan degene die onder zijn zegen werd gesteld.

In de eerste paragrafen hebben we al gezien dat de Bijbelse notie van zegenen te maken heeft met veel respect hebben voor de ander. Degene die zegent toont respect (c.q. moet respect tonen) voor degene die gezegend wordt. Maar ook degene die gezegend wordt, moet respect kunnen hebben voor degene die zegent. In Israël kon dat, omdat je wist dat deze Leviet er erg veel voor opgeofferd had, en je wist dat hij aan speciale regels voldeed wat betreft toewijding, reinheid en dergelijke. Het is dus ook in een kerke-

Het is voor ons thema van belang om ook stil te staan bij de vraag: hoe werd iemand priester? Zomaar, omdat hij een Leviet was? Het antwoord daarop is nee. Er moesten aan een aantal voorwaarden voldaan worden, waaronder het bereiken van een bepaalde leeftijd. Een Leviet werd pas priester, nadat hij tot priester werd gewijd. De zalving en heiliging door offers is daarvan een onderdeel – zie Exodus 28: 41: „Dan zult gij daarmede uw broeder Aäron en zijn zonen bekleden en hen zalven, wijden en heiligen, zodat zij voor Mij het priesterambt bekleden kunnen.” Zie ook de context! De christelijke kerk / gemeente van Christus heeft dit principe in feite overgenomen. We zouden dat het ambtelijke aspect van de bediening kunnen noemen. Iedereen weet daarmee: deze persoon is aangesteld in de bediening waartoe hij gewijd is en waartoe hij zich gewijd heeft. Dat geeft een stuk waarborg en veiligheid. Maatschappelijk gezien is dat ook zo. Niet iedereen kan iemand trouwen, of een boete geven.

¹⁸ Een gewijde Levitische priester was volledig gericht op het priesterschap. Deze volledige toewijding aan de dienst van God in en rond de tempel vereiste speciale kleding en hield in dat de priester was vrijgesteld van ander werk. Wat Petrus ons inziens bedoelt met het feit dat we als christenen allemaal als priesters zijn, betreft in de eerste plaats de bevoorrechte positie van het openlijk tot God kunnen naderen, zoals alleen de dienstdoende (hoge-) priester dat kon/mocht, omdat Christus de weg tot God voor ons allen vrijgemaakt heeft. De oudtestamentische priesters stonden in zekere zin tussen God en het volk in, als tussenpersonen. Dat specifieke aspect is in Christus vervallen. Als gelovigen hebben we immers allen *in Christus* direct contact met God. Je zou kunnen zeggen dat we allen het voorrecht hebben om in die zin priester te zijn.

Ook hebben we allemaal een priesterlijke bijdrage in het elkaar tot zegen zijn en in het getuige zijn van Gods aanwezigheid en werk op aarde, tegenover de volken, net als elke Israëliet dat had. Dat laatste aspect is in dit verband relevant: ook heel het volk Israël was geroepen om een koninkrijk van priesters te zijn voor alle volken – Exodus 19: 6. Dat was het algemene priesterschap van Israël. Daarbinnen functioneerde het (gewijde) Levitische priesterschap, met specifieke gaven, specifieke toewijding en een specifieke opdracht. De situatie in het Oude en die in het Nieuwe Testament lopen op dit punt grotendeels parallel.

¹⁹ Dit spanningsveld tussen specifiek en algemeen priesterschap kent een lange geschiedenis. Waar de Rooms Katholieke kerk de nadruk legde op het specifieke priesterschap, legde met name Maarten Luther meer nadruk op het algemene priesterschap. In plaats van te proberen dit spanningsveld op te heffen, is het o.i. beter in elke situatie na te gaan welke gezichtshoek meer van toepassing is of meer ruimte geeft aan het werk van God.

lijke gemeenschap belangrijk dat je kunt weten dat degene die jou namens God zegent, zelf toegewijd en rein voor God staat.

Het zegenen vereist ook dat degene die zegent zelf onder het gezag van God staat. In de gemeenschap mag en moet dit toetsbaar zijn, zodat degene die zegent corrigeerbaar is op zijn of haar handel en wandel en de omgang met Gods Woord.

In een kleine gemeenschap waar je elkaar allemaal goed kent kan het zijn, dat je dat informeel wel weet. Maar in een grotere gemeenschap is er wat structuur nodig. Het is dan ons inziens een goede zaak als mensen die anderen zegenen op de één of andere manier onder gezag staan en verantwoordelijk willen zijn – dat wil zeggen: tegenover de gemeenschap verantwoording willen afleggen over hun handel en wandel. Er moet getoetst kunnen worden of hun eigen praxis in overeenstemming is met de geestelijke leiding die ze via het zegenen geven (dit geldt in feite voor alle belangrijke handelingen aan derden in de gemeente). In een aantal kerkelijke gemeenschappen zal dit voor de voorganger(s), dominee(s), priester(s), oudsten, en diakenen al wel gelden. In aanvulling daarop lijkt het me mogelijk dat ook anderen hierin betrokken kunnen worden; denk bijvoorbeeld aan kringleiders, pastoraal werkers, huisbezoekers, en dergelijke, die op andere wijze toch ook al enigerlei vorm van geestelijke leiding geven (c.q. een priestelijke taak uitvoeren).

Bij een mandaat of verantwoordelijkheid hoort ook een voldoende toerusting voor de taak. Het zegenen vereist onder andere dat we zowel goed naar God als naar de ander kunnen *luisteren*. Ook, dat we een goed basis-inzicht hebben in wat God wel en niet wil, dus in wat de Bijbel ons leert over het leven met God en met elkaar. Het zou kwalijk zijn wanneer we een hoorbare zegen uitspreken, waarbij iemand naar de hand van wie 'zegt' wordt gezet of wanneer in het zegenen iets wordt gezegd, dat niet in overeenstemming is met Gods Woord of gedachten. We kunnen ons dus concreet voorstellen, dat een kerkelijke gemeenschap van mensen die anderen in Gods naam willen zegenen vraagt, dat ze laten zien dat ze over dit basis-inzicht beschikken.

Zegenend Helpen[®] cursussen beogen daarin behulpzaam te zijn. *Zegenend Helpen*[®] benadrukt een aanvaardende houding van de mens, die aansluit op waar de mens is of waar God al aan het werk is in een mens. In dit luisteren naar Gods aanwijzingen of openbaring is zorgvuldigheid nodig, zodat altijd zal worden gesproken in overeenstemming met wat God zelf heeft beloofd of gezegd.²⁰

Zegenen binnen het gezin of binnen een besloten kleine groep

Vanuit de lijn van het Oude Testament is het duidelijk, dat ouders een volledig mandaat hebben om hun kinderen te zegenen. Ds Jacob Westland, PKN predikant te Houten en schrijver van *Een hand boven je hoofd – over zegenen in leer en leven*, zegt hierover in een interview voor het blad Visie van de Evangelische Omroep (febr. 2009): „**Wéés een zegen, ja. Dat is een heel belangrijke opdracht. Je kunt elkaar Gods zegen toewensen, maar ik denk dat het goed is dat ouders hun kinderen Gods zegen concreet toespreken. Hoewel je altijd moet oppassen met standaardformules en automatisme, is hier op grond van de Bijbel zeker ruimte voor.**” En op de vraag of hij zijn eigen kinderen zou zegenen als hij de opvoeding over mocht doen: „**In bepaalde situaties. Ik zou aarzelen om het elke avond te doen, maar wel als een kind iets heel naars heeft meegemaakt. Bijvoorbeeld als ik zou merken dat het echt in de war is als opa of oma sterft. Dan zou ik zo'n kind zegenen met de vrede van Jezus. ... Ik ben bang voor de vervlakking van de waarde van de zegen, ... Dat risico loop je als je het teveel gaat doen.**”

Het zegenen van kinderen kan – net als gebed – zowel verbaal en voor die kinderen hoorbaar worden gedaan, als stil en/of non-verbaal en/of bijvoorbeeld wanneer de kinderen slapen of onderweg zijn.

Een besloten groep kan ook besluiten het zegenen in eigen kring breed toe te passen. Iets dergelijks gebeurt binnen de cursussen en het hulpverleningsnetwerk van *Zegenend Helpen*[®]. Ook daar is het aan regels en orde onderworpen: hulpverleners moeten zich aan een gedragscode onderwerpen, wat ondermeer inhoudt dat zij zichzelf ook onder supervisie stellen.

²⁰ Dit geldt in heel het geestelijk leven, zoals het geval is tijdens Bijbelstudie, profetie, of het luisteren naar een ingeving van de Heilige Geest. Juist in het besef dat dit luisteren een subjectief verstaan is van Gods stem en er onbewust manipulatie kan optreden, is het belangrijk dat wie namens God zegent betrouwbaar is gebleken.

Enkele praktische overwegingen

Woordgebruik en bescheidenheid

Wat we met *Zegenend Helpen*²¹ doen is dus het goede, Gods heil, Zijn levenskracht namens God uitspreken over iemand. Bevestigende woorden spreken of een Bijbels verlangen zegenen. Zoals het verlangen naar Gods nabijheid, of geestelijke groei. We spreken dátgene uit wat de Here Jezus zou kunnen/willen zeggen tegen de ander. We nodigen de nabijheid van de Here Jezus uit in de pijn en moeite, omdat Zijn aanwezigheid tot herstel van mensen kan leiden.

In bepaalde situaties kan het zijn dat we in liefde en bewogenheid, onder de leiding van de Heilige Geest en getoetst aan Gods Woord, vrij zeker weten wat God voor de ander wil. In geloof kunnen we dan in Gods gedelegeerde gezag gaan staan en de ander zegenen *in Gods Naam*, bijvoorbeeld: „ik zegen jou *in Jezus' Naam*” met het specifieke waarvoor we in geloof vrijmoedigheid hebben ontvangen. We mogen hierin vrijmoedig optreden, zoals we ook met vrijmoedigheid *in Jezus' Naam* tot God de Vader mogen bidden (Johannes 14: 13; 15: 16; 16: 23–26) of *in Jezus' Naam* iemand te drinken geven (Marcus 9: 14). Zie ook onze eerdere opmerking over de Romeinse hoofdman (Mattheüs 8: 5-13): als je zeker weet dat wat je zegt door het hogere gezag wordt gedragen, mag je namens het hogere gezag spreken. Enige terughoudendheid met deze bewoordingen is echter ook gepast. Ons kennen is onvolmaakt (1 Corinthiërs 13: 8 - 12) en God haat het als we dingen in Zijn Naam zeggen die Hij niet bedoelt (Deuteronomium 18: 20; Jeremia 14: 13–16; 29: 9, 21). Daarbij: het gebruik van de actieve vorm „Ik zegen jou (in Gods Naam) ...” komt niet *letterlijk* in de Bijbel voor.²² De uitdrukking „de Here zegene u ...” wel. Het is niet verkeerd, ons bij het Bijbels spraakgebruik aan te passen. Wij menen dat ook de actieve vorm oké is, maar willen daarbij wel beklemtonen dat niet wij zegenen, maar dat God dit doet. Wanneer we er voor kiezen woorden te spreken als „In Jezus' Naam zegen ik je ...”, of „ik zegen je in de Naam van God”, laat het in dan het (nederige) besef zijn, dat God het is die zegent, en laten we dat ook duidelijk verwoorden.

Eenzelfde terughoudendheid als hierboven geldt voor uitdrukkingen als: „zo spreekt de Here”. Zelf gebruiken we deze laatste woorden liever helemaal niet. Liever zeggen we: „ik heb de indruk dat ...”, of „ik moet denken aan ...”. Door zo'n verwoording leggen we God niet iets in de mond, en doen we tevens recht aan het feit dat ons kennen onvolmaakt is. Zijn we innerlijk niet overtuigd dat God wil dat we iemand met bepaalde specifieke zaken zegenen, dan kunnen we beter in algemene Bijbelse begrippen / termen spreken, zoals „De Here zegene je met Zijn genade, zijn vrede, vreugde etc...”.

De zegenbede uit Numeri werd, zoals we zagen, uitgesproken door een 'kohen', een priester, die uit het geslacht van Levi kwam. Feitelijk zegent niet de priester, maar volgens Numeri 6 spreekt de priester de zegen uit. GóD is Degene Die zegent, wat ook blijkt uit de aanvoegende wijs: „de Here zegene u” in de NBG vertaling. Het minder stellige „moge de Here U zegenen”, zoals de NBV vertaling het verwoordt, lijkt verder van de grondtekst af te liggen, zodat hier de NBG en/of de (Herziene) Statenvertaling te prefereren valt. De HERE is immers Zelf de Opdrachtgever Die gezegd heeft dát Hij zó zal zegenen!²³

Anderzijds, zoals Marco Derks zegt: „Deze zegen, die een centrale plaats in de priesterlijke eredienst zou krijgen, heeft geen 'stellig' of 'ponerend' karakter. Dat blijkt allereerst uit de indirectheid waarmee deze tot het volk komt: van God via Mozes via Aäron en zijn zonen tot Israël.”²⁴

Zegenen en de soevereiniteit van God

In het Oude Testament wordt het hele volk Israël gezegend door Bileam. Bileam was geen Leviet. Hij behoorde zelfs niet tot Gods volk. Toch gebruikte God hem om, drie keer kort na elkaar, een grote zegen over Zijn volk uit te spreken, tegen Bileam's eigen bedoeling in. Zo worden hieronder meer voorbeelden gegeven, die duidelijk aangeven dat we hier niet te bekrompen mee om moeten gaan. Laten we ons open stellen voor de zegen die God geeft.

²¹ Een potentiële valkuil in deze is bijvoorbeeld dat er gemanipuleerd kan worden. O.a. om deze reden is het uitgangspunt dat dit door twee personen wordt gedaan. Het sterke in *Zegenend Helpen*[®] is dat er veel verwachting van God mag zijn en dat het gestalte geeft aan het algemene priesterschap van alle gelovigen. Het is goed in onze situatie hoge verwachtingen van God te hebben, want Hij is goed.

²² Indirect lezen we het wel. Bijvoorbeeld in het verhaal waarin Izaäk zijn zonen Jacob en Ezau zegent; Genesis 27. Als Ezau na Jacob bij Izaäk komt, dan staat er dat Izaäk hem antwoordde over de zegen die hij had uitgesproken over Jacob: „Ik heb hem tot een heer over u gesteld, en al zijne broeders heb ik hem tot knechten gemaakt; met koren en wijn heb ik hem voorzien: wat zal ik nu voor u doen, mijn zoon?”, Genesis 27: 37. Dit wijst wél op een gezagsvol en actief meedelen als in: „ik zegen jou (in Jezus' naam)”.

²³ Zie ook Rob Vreugdenhil, 'De Zegen van de NBV...?', webdocument, 1 febr. 2006, Geref. Kerk (Vrijgemaakt), Lelystad ([een kopie](#) is te vinden op de site van Jos Douma).

²⁴ M. Derks, 'De zegen als het gezicht van God (II): de talige daadwerkelijkheid van de zegen', *De Reformatie* 82, no. 37, 2007.

Van Mozes, Aäron, Jozua en Eli lezen we dat zij het volk in hun positie als aangestelde leiders zegenen. Dit lezen we ook van de koningen David en Salomo. Het is overigens mooi om ons de zegenwoorden van Salomo²⁵ eigen te maken. Het is opmerkelijk dat hij in feite de Here zelf ook zegent, of scherper verwoord: een zegenwens tegenover God uitsprekt. Want hij begint met de woorden: „geprezen (ברוך *bárukh*) zij de HERE” als hij Gods goede woorden in herinnering brengt. Salomo wordt overigens ook door het volk gezegend, terwijl zijn vader David door Joab, David's legeroverste, werd gezegend²⁶.

De Bron van zegen is God. We lezen dat al in Genesis.²⁷ Hij overlaadt ons met het goede. We geven door wat we van Hem ontvangen. Zie bijvoorbeeld Openbaringen.²⁸ Daar wordt de lof of zegen aan de Here geuit door ontelbare engelen, de vierentwintig oudsten, de vier dieren en door *alle* schepselen in de hemel en op de aarde en onder de aarde en op de zee en alles wat daarin is. Dit zijn woorden, uitgesproken in het begin van de christelijke kerk! Polycarpus zegende de Here omdat hij als martelaar voor Hem mocht lijden.

Paulus zegent de Here ook als hij nadenkt over wat gelovigen van Hem ontvangen hebben. Let op de wijze van formuleren (niet „ik zegen”, maar „gezegend zij...”): „Gezegend zij de God en Vader van onze Here Jezus Christus, die ons met allerlei geestelijke zegen in de hemelse gewesten gezegend heeft in Christus”.²⁹ Al eerder zagen we dat Salomo, terwijl hij het volk zegende, de Here zegent om Zijn goedheid. Was zijn vader David daarin niet zijn voorbeeld? Leert Jacobus ons dit ook niet te doen?³⁰

We lezen dat voornoemden de zegen terug geven aan God, terwijl ze in herinnering brengen wie Hij is in Zijn goedheid: In Psalm 103 gebiedt David zijn ziel: „looft de Here en al wat in mij is zijn heilige Naam”. Een vers verder herhaalt hij: 'looft de Here en vergeet niet een van zijn weldaden'.³¹ Wat de NBG met 'looft' vertaalt, zijn woorden die afgeleid zijn van de Hebreeuwse woordstam בָּרַךְ *barakh*.

Wat verder in deze Psalm³² worden engelen aangespoord om Hem te loven. David gebruikt in deze Psalm, waarin hij de HERE zegent, de verbondsnaam van God. Dat is de naam, waarmee Hij zich aan mensen verbindt! Dat is nu door het Nieuwe Verbond in het bloed van Christus. Het is bijzonder mooi wat David hier doet. Waar wij mensen zegenen, mogen we dat doen, conform het principe dat ons hier wordt geleerd door Mozes, David en Salomo. Dat is met de nabijheid (of verbondenheid) met de levende God. Die verbondenheid sterkt mensen in hun geloof en geeft hen moed verder te gaan. De positieve woorden van de zegen werken opbouwend in het geloof en in het persoonlijk functioneren van mensen.

Is het u wel eens opgevallen hoe hard wij als calvinistische christenen kunnen zijn? Hoe we klaar kunnen staan met ons oordeel over anderen? Dit is niet goed. Laten we ons ervan bekeren en een aanvaarden-de, zegenende houding innemen. Altijd, net als Christus, bereid de zondaar lief te hebben. Zonder door te slaan tot het aanvaarden van de zonde van de zondaar.

We erkennen het theologische spanningsveld tussen enerzijds dat God een zegenend God is en anderzijds dat God Zelf bepaalt of, hoe en de mate waarin Hij zegent. Denk aan Bileam en Balak. God beslist! Gelijktijdig: in de zegen verlangen we dat de mens zijn rechtmatige plaats, door God bedoeld, mag innemen. Zo is zegenen de mens de mogelijkheid bieden, te worden, die God bedoeld heeft dat hij zijn zou, vergelijk Genesis 1: 28. Denk ook aan iemand die vrijwillig nog onder het juk van anderen zit de macht (her)geven om het lot meer in eigen handen te nemen, tot waardigheid! Zo het zegenen te zien, is het zegenen zien als wat God in Genesis 1: 28 heeft gedaan: de ruimte geven om wat in potentie aanwezig is (in casu vruchtbaarheid, gemeenschap, relatie tot de aarde) waar te maken! Bij het zegenen kunnen

²⁵ 1 Koningen 8: 55–61 „en staande zegende hij de gehele gemeente van Israël met luider stem: Geprezen (gezegegend) zij de HERE, die zijn volk Israël rust gegeven heeft volgens alles wat Hij gesproken heeft; er is niet een woord on vervuld gebleven van al zijn goede woorden, die Hij door de dienst van zijn knecht Mozes gesproken heeft. De HERE, onze God, zij met ons, zoals Hij met onze vaders geweest is; Hij verlate en verwerpe ons niet, maar neige ons hart tot Zich, om al zijn wegen te bewandelen, en de geboden inzettingen en verordeningen in acht te nemen, die Hij aan onze vaders geboden heeft. Mogen deze mijn woorden, die ik voor het aangezicht des HEREN gesmeekt heb, des daags en des nachts nabij de HERE, onze God, zijn, opdat Hij zijn knecht en zijn volk Israël recht verschaffe dag aan dag, opdat alle volken der aarde mogen weten, dat de HERE God is en niemand meer, en moge uw hart volkomen zijn met de HERE, onze God, om in zijn inzettingen te wandelen, en zijn geboden evenals heden in acht te nemen.”

²⁶ Zie 1 Koningen 8: 66, waar het volk koning Salomo zegent. Lees ook 2 Samuel 14: 22, waar Joab David zegent. In deze teksten valt op dat de mindere een zegenwens uitsprekt over de meerdere.

²⁷ De eerste keer dat God zegent met vruchtbaarheid vinden we in Genesis 1: 22. Overigens waren het de dieren die het eerst zo gezegend werden; in vers 28 wordt de mens gezegend, o.a. met vruchtbaarheid.

²⁸ Openbaring 5: 12–13; 7: 12

²⁹ Efeze 1: 3. Dit gedeelte gaat door tot vers 14! Vergelijk: Romeinen 1: 25; 9: 5; en 2 Corinthiërs 11: 3.

³⁰ Jacobus 3: 9–10

³¹ Vers 1 en 2

³² Vers 20 vv.

mensen op diverse aspecten van hun vermogens worden aangesproken. Wie zegt: „God zegene je”, schept ruimte om Gods kracht aan het werk te laten in het leven van de persoon.

Zegenen en de werkzame tegenwoordigheid van God

Marco Derks zegt: „De zegen is de *werkzame* tegenwoordigheid van God. Waar we naar moeten zoeken is naar momenten of gebeurtenissen in ons leven waarin we iets van God herkennen. We kennen God vanuit de bijbel, vanuit de kerk, vanuit onze opvoeding. Het is de kunst om zijn naam te durven verbinden met dingen die we meemaken. (We) spreken van zegen wanneer we de versterkende, vergevende, bevrijdende werking van Gods Geest ervaren. Tegelijkertijd moeten we blijven beseffen, dat de opstanding en overwinning van Christus nog niet de voltooiing zijn. We leven „in een tijd en ruimte waarin God nog niet alles in allen is, waarin we te maken hebben met de feitelijkheid van kwaad en verborgenheid. We hebben te maken met de feitelijkheid van een ‘nog niet’, dat we niet moeten wegpoetsen... We moeten ook in tijden van droogte, leegte en pijn een beroep blijven doen op de goedheid van God. Daarnaast moeten we beseffen dat God óók in die droogte, leegte en pijn aanwezig is. God kan de meest uiteenlopende ervaringen tot zegen maken.”³³

Hoe wordt gezegend

We kunnen het goede dat we in iemand zien zegenen. Met de erkenning van moeite, verdriet, en de situatie, waarin iemand verkeert. Met Gods aanwezigheid in het heden, zelfs in de beleving van de pijn van vroeger.

In Genesis 48 zien we dat de hand van de vader op het hoofd van het kind gelegd wordt. Rob van Essen zegt over de handoplegging in verband met het zegenen: „In de handoplegging gebeuren drie dingen:

- A. We verkondigen Zijn heil, Zijn shalom. De oplegging der handen is uitoefening van gezag, van autoriteit. Wie de handen oplegt doet dat niet uit bemoeizucht of in zelfoverschatting. Nee, wij zijn Christus' ambassadeurs en proclameren het Rijk dat komt. In de handoplegging wordt als het ware verkondigd dat hij degene is die vrede geven zal.
- B. In de handoplegging communiceren we niet onze genezende vermogens, maar mogen wij Christus' macht demonstreren. Zoals Jezus de golven stilte met Zijn machtswoord, zo is het de sterke hand van God die macht oefent. 'De rechterhand van God doet grote kracht'. Soms heb ik vermoeid, en innerlijk afwezig, anderen de handen opgelegd. En toch was er zegen!
- C. De handoplegging is een expressie van de liefde van God. Het is een symbool van de incarnatie, van de vleeswording van de liefde. Hij legt zijn hand op mij. Hij identificeert Zich met ons en aanvaardt ons onvoorwaardelijk.”³⁴

Het zegenen kan door handoplegging gebeuren door één persoon, maar ook door meerdere mensen.

In het Jodendom wordt de zegen van Aäron door een priester met gespreide vingers uitgesproken en zo wordt 'de Naam' op het volk gelegd. Dat gebeurt als volgt: De linker en rechterhand naast elkaar, de duimen wijd en naar elkaar toe en de twee buitenste vingers naar buiten gericht. De middel- en wijsvinger van beide handen naar elkaar toe. Dan wordt er een opening gecreëerd tussen ringvinger en de middelvinger en tussen de duim en wijsvinger. Daaruit wordt de Hebreeuwse letter ש Sjin of Sjien (die er dus uit ziet als een soort W) zichtbaar. Dat is de beginletter van het Hebreeuwse woord **Shém**, dat 'Naam' betekent. Het is ook de beginletter van El **Shaddai**, dat is God de Almachtige.³⁵ Symbolisch wordt zo 'de Naam' (van de Almachtige: יהוה) op de gezegende(n) gelegd.

Zegenen als een levensinstelling gebeurt natuurlijk zonder handoplegging. Handoplegging vindt ook niet plaats als iemand het prettiger vindt om niet aangeraakt te worden. Zegen kan ook plaatsvinden door opheffing van een hand op afstand. Of eenvoudig zonder gebruik van de hand. Als auteurs zegenen we soms non-verbaal met onze ogen en horen dan soms terug dat mensen dit opmerken. Daarmee wensen we met onze ogen iemand het goede van God toe. Zegenen kan door een zegenende manier van leven,

³³ M. Derks, 'De zegen als het gezicht van God (II): de talige daadwerkelijkheid van de zegen', *De Reformatie* 82, no. 37, 2007 (onder verwijzing naar C. van der Kooij).

³⁴ Rob van Essen, *Zoenen en zegenen – over handtastelijk heil*, Soteria 24.

³⁵ Opmerkelijk is dat die letter ook op de mezoezah staat. Dat is de handgeschreven Hebreeuwse tekst uit Deut. 6 (het zogenaamde Sjema), dat in het kokertje zit, dat je bij veel deurposten van Joodse huizen tegenkomt. Overigens, in die tekst wordt ook de naam van El *Shaddai* apart vermeld. Bron: Rabbijn S.P.H. de Vries Mzn. *Joodse rit en symbolen*, Uitgeverij de Arbeiderspers Amsterdam – Antwerpen 1968 (8e druk, 1996), pag. 38-42 en Rabbijn ing. I. Vorst en anderen, *Badérich, op weg naar praktisch Joods leven*, Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap, Amsterdam, 1981, 2e druk 1990, pag. 141-150.

waarbij je het goede zoekt voor anderen en rekening houdt met God. Hoe er ook wordt gezegend, de kracht van de zegen ligt niet in woorden van mensen, maar in God die uitgenodigd wordt in de situatie.

Samenvatting / conclusie / naschrift

In dit artikel hebben we gepoogd enig houvast aan te brengen voor het omgaan met het zegenen binnen de lokale christelijke gemeenschap, en voor het ontwikkelen van concreet kerkelijk beleid ten aanzien van de verschillende vormen van 'zegenen' zoals hierboven de revue zijn gepasseerd.

God wil dat we gezegend worden. Dat we God en elkaar zegenen (loven), en elkaar zegenend (respectvol het goede, Gods heil voor hebbend) tegemoet treden, is een duidelijke Bijbelse opdracht. Het is werkelijk een zegen voor kinderen wanneer (groot)ouders hun kinderen zegenen. We bevelen dit dan ook van harte aan.

Aan een zegen die aansluit bij Gods eerder gedane belofte, verbindt God graag Zijn gezag. God heeft ook concrete aanwijzingen gegeven ten aanzien van concrete bewoordingen van zegenen door priesters en vaders, die zich vrij eenvoudig laten vertalen naar de huidige kerkelijke en gezins-praxis, waarbij moeders vanzelfsprekend inbegrepen zijn.

De details waarin dit alles vorm mag krijgen in de lokale christelijke gemeenschap (gemeente) zijn grotendeels opengelaten. Het ligt voor de hand om het spreken van goede woorden voor alle gelovigen van harte aan te moedigen, evenals het tonen van een zegenende houding. Waar een zegen duidelijk met Gods gezag wordt uitgesproken kan het wenselijk geacht worden om te kunnen toetsen in hoeverre de persoon die dit doet zicht heeft op het plan van God en open staat voor correctie. Het lijkt wijs om juist diegenen in deze 'bediening' te betrekken, die zich bewust en corrigeerbaar aan de gemeenschap geven hebben. Een beperking tot uitsluitend theologisch hooggeschoolde leidinggevende ambtsdragers (priesters, dominees) ligt Bijbels gezien niet voor de hand.

De Here zegene u / jou rijkelijk met al het goede in Christus, ja, met Zijn heil!

Guus Molenaar en André H. Roosma³⁶

³⁶ Guus Molenaar en André Roosma zijn momenteel beide psycho-pastoraal counselor en therapeut; ze maken deel uit van het hulpverleners-netwerk van [Zegenend Helpen](#)[®]. Beiden zijn ook betrokken bij het toerusten en trainen van (aankomende) pastoraal werkers.

Guus Molenaar is eerder ruim 6 jaar predikant geweest en nu actief vanuit zijn praktijk [In Perspectief](#).

André Roosma, actief vanuit zijn praktijk [Accede!](#), doet veel onderzoek en publiceert en doceert veel op het gebied van psychologie, pastoraat en aanbidding, o.a. via zijn websites: www.12accede.nl , www.Immanuel-pastoraat.nl en www.Hallelu-JaH.nl .

Literatuur

Marco Derks, '[De zegen als het gezicht van God \(I\): de naam van de zegen / de zegen van de Naam](#)', *De Reformatie*, Vol. 82, no. 36, 2007, p.629-631; elektronisch beschikbaar op de website van de auteur.

Marco Derks, '[De zegen als het gezicht van God \(II\): de talige daadwerkelijkheid van de zegen](#)', *De Reformatie*, Vol. 82, no. 37, 2007; elektronisch beschikbaar op de website van de auteur.

Marco Derks, '[De zegen als het gezicht van God \(III\): wie, wat, hoe, waar en wanneer?](#)', *De Reformatie*, Vol. 82, no. 38, 2007, p.663-665; elektronisch beschikbaar op de website van de auteur.

Rob van Essen, *Zoenen en zegenen – over handtastelijk heil*, Soteria 24.

André de Haan, '["Nou, het beste..." – Over zegenen gesproken](#)', Filippus, Arnhem (NL), 1999; ISBN 90 71078 94 9.

[Studie over bérékh; zegenen – themawoord 4](#) (onder Daleth), en [Studie over barakh in: 'Acht studietafelwoorden'](#) op de website van [de Hebreeuwse Volksschool](#) (IL).

Hendrik Koorevaar, 'Open mijn ogen voor de wonderen van uw wet: de zegen', *Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling*, 6e jaargang, 4^e kwartaal 1994, nr. 24, p.25-32.

Thea Ornstein, '[Zegenen – met andere woorden](#)', kort webartikel op www.hadderech.nl.

Didier Pollefeyt & Ellen De Boeck (red.), [Daad-werkelijk – Rituelen en zegeningen vandaag](#) (met bijdragen van Paul Moyaert, Roger Burggraeve, Ine Van den Eynde, Marcel Barnard, Goedroen Juchtmans en Anne Vandenhoeck.), Halewijn, Antwerpen (B), 2008; ISBN 978 90 8528 077 4.

Derek Prince, *Zegen of Vloek - "Aan u de keus"*, Gideon, Hoornaar (NL), 1991 (vertaling, door L.A. Degenhardt, van: *Blessing or Curse*, Word, UK / Chosen Books, USA, 1990).

André H. Roosma, '[Zegenen – een korte, inleidende Bijbelstudie over een vaak ondergewaardeerd christelijk mandaat](#)', webartikel op www.12accede.nl, juni 2001.

André H. Roosma, '[Non-verbaal zegenen – een krachtige taal!](#)', webartikel op www.12accede.nl, oktober 2002.

André H. Roosma, '[De Aäronitische zegen \(1\): Gods lichtend aangezicht](#)', webartikel op www.12accede.nl, mei 2003.

André H. Roosma, '[De Aäronitische zegen \(2\): Gods verheven aangezicht](#)', webartikel op www.12accede.nl, december 2003.

André H. Roosma, '[Zegenend Helpen](#)', webartikel op www.12accede.nl, januari 2003.

Gert-Jan Schaap, '[Te scheutig óf te zuinig met de zegen? – een interview met ds. Jacob Westland](#)', *EO Visie*, 7-13 februari 2009, p.16-19.

Gary Smalley & John Trent: *The gift of the blessing* (updated and expanded edition), Nelson Word Publ., Milton Keynes, England (GB), 1993 (first ed. 1986).

Philip Troost, 'Eerherstel van de zegen', hoofdstuk uit: *Christus ontvangen. Gereformeerd en charismatisch: leren van elkaar*, Kok, Kampen (NL), 2006, p. 213-217 ([een kopie](#) is beschikbaar op de site van Jos Douma).

Philip Troost, '["Mag ik je zegenen?"](#)' () , kort webartikel op de site van *Zwolle Bidt*.

Erik Veenhuizen, 'Mijn zegen heb je...', *Opwekking Magazine*, maart 2000, p.4-6.

Rob Vreugdenhil, '[De Zegen van de NBV...?](#)', webdocument, 1 februari 2006, Gereformeerde Kerk (Vrijemaakt), Lelystad ([een kopie](#) is beschikbaar op de site van Jos Douma).

Barend Wallet en Kees van der Kooi (namens de CWN-adviesraad), '[Zegen, zegenen en handoplegging](#)' () document van de *Charismatische Werkgemeenschap Nederland*, December 2004.

Téo van der Weele, *Zegenend Helpen – Een studie over het zegenen van hulpvragers als onderdeel van pastorale zorg*, eigen uitgave van de auteur, Harderwijk (NL), 1991; ISBN 90 800936 1 0.

Téo van der Weele, [Vrede doet bloeien](#), Importantia, Dordrecht (NL), 2002; ISBN 90 6659 037 8; (Engelse versie: *From Shame to Peace – Counselling and caring for the sexually abused*, Monarch, Crowborough (GB), 1995 / Importantia, Dordrecht (NL), 2001; ISBN 90 5719 038 9).

Téo van der Weele, '[De bijbelse basis voor pastorale zorg](#)', *Tijdschrift voor Pastorale Counseling*, 2de jaargang, 1ste kwartaal, 1990, nr. 5, p. 16-21.

Jacob Westland, *Een hand boven je hoofd – over zegenen in leer en leven*, Artios-reeks, Groen, Heerenveen (NL), 2007; ISBN 978 90 5829 617 7.

Bijlage: vragen en antwoorden

Naar aanleiding van een eerdere versie van dit artikel, ontvingen we een aantal vragen en opmerkingen. Hieronder gaan we daar kort op in.

Vraag: Een tekst die nogal eens voor onduidelijkheid zorgt is dat de meerdere de mindere zegent (Hebreeën 7: 7). Hoe kijken jullie daar tegen aan? (Op pagina 10 wordt in voetnoot 26 gemeld dat 'de mindere' Joab zijn koning David als 'meerdere' zegent. Ook kunnen wij als mensen God zegenen.)

Reactie: Op pagina 3 en 4 bespreken we drie vormen van zegenen, met toenemend positioneel gezag. We zien in Hebreeën 7: 7 een parallel met de laatste vorm (3), waar inderdaad degene in een geestelijke gezagspositie de positioneel 'mindere' zegent. De vergelijking wordt gemaakt met de priesterlijke zegen, die Melchizedek als type van de Allerhoogste Priester uitspreekt over Abraham. Je zou het dus in onze cultuur als een ambtelijke zegen kunnen zien, die door iemand in het ambt wordt uitgesproken over een gemeentelid of over een gemeente. Ook als we dit laten zoals het is, blijft er nog een heleboel meer over. Want ook als we niet een degelijke gezagspositie hebben, kunnen en mogen we elkaar nog steeds zegenen. Mensen zegenen (= loven) nota bene God Zelf! Daarbij is het elkaar zegenen (zowel in woorden als in daden!) ook gewoon een algemene opdracht, ongeacht wie er een 'mindere' of 'meerdere' is (Lucas 6: 28; Mattheüs 5: 44; 1 Petrus 3: 9). Een mooi voorbeeld vinden we in het boek Ruth. Boaz begroet zijn knechten „de Here zij met u”. Dat is een warme groet voor een man van positie naar zijn knechten met weinig positie. Hun relatie is perfect. Zij groeten (als minderen) terug „De Here zegene u”. Dit punt geeft overigens ook aan waarom het zo bijzonder is dat we elkaar mogen zegenen 'in Jezus' naam' – met Zijn gezag, zoals we ook in Zijn naam tot God bidden, al roept dit punt ons wel tot bescheidenheid in onze bewoordingen.

Vraag: In jullie document wordt het zegenen van lichaamsdelen niet vermeld. Is dat bewust niet vermeld of zou dat Bijbels verantwoord, toegevoegd kunnen worden?

Reactie: Het artikel was niet limitatief van opzet. De Bijbel zegt er, voorzover wij weten, direct niets over. Wel indirect. Als blinden of doven tot Jezus komen richt Jezus zich immers ook tot dat deel van het lichaam waar zich de klacht openbaart. Dan spreekt hij er bijvoorbeeld heil over uit. We hebben er dus niets op tegen dat een lichaamsdeel gezegend wordt.

Vraag: Op pagina 11 wordt gesteld dat we het goede dat we in iemand zien kunnen zegenen. Is het in jullie optiek ook mogelijk om iets te zegenen in mensen wat 'niet goed' lijkt, bijv. angst? Zegenen in de betekenis van het goede van God brengen.

Reactie: Zegenen in de Bijbel is vooral: door goede woorden laten floreren. In die zin kun je dingen die niet goed zijn niet zegenen. In de vraagstelling ligt besloten dat angst niet goed zou zijn. Dit is nog maar de vraag. Je kunt zeker emoties als angst wel in verbinding brengen met de vrede van God. Dat is een uitbreiding die Téo van der Weele in *Zegenend Helpen*[®] aan het zegenen verbindt. In dié zin kun je angst dan wél zegenen.

Vraag: In voetnoot 3 wordt iets gezegd over getalswaarden en dat in en door de zegen God alles verdubbelt. Hebben jullie iets met de Kabbala o.i.d.?

Reactie: We hebben niets met de Kabbala uitstaan, en doen i.h.a. ook niets met de getalswaarden. Hier viel het ons echter op. Zie ook: [Studie over bérékh: zegenen – themawoord 4](#) (onder Daleth) op de website van [de Hebreeuwse Volksschool](#).

Vraag: Op bladzijde 4 onder voetnoot 11 staat een interessante opmerking. Als Jacob bepaald geen goede woorden spreekt tegen Simeon en Levi en dit wel een zegen wordt genoemd, dan is zegenen dus niet per definitie 'goede' woorden spreken. Dit gegeven wordt verder niet uitgewerkt in het artikel.

Reactie: Hier heb je een belangrijk punt. De Schrift spreekt hier wel over een woord dat doorgaans met zegenen of loven wordt vertaald.. De Hebreeuwse taal is erg breed in betekenissen. De vraag is daarbij: wat is 'goed' in 'goede woorden'. Zonde verdoezelen kan 'lief' aanvoelen, maar is niet 'goed'. De Bijbel zegt dat alleen God *goed* is. Zoals Larry Crabb in zijn boek *Verbondenheid* aangeeft, kunnen we het goede = hetgeen van God is, in iemand zegenen. Het kwaad in iemand kunnen we weerspreken en soms zelfs –even zwart wit gezegd– vervloeken, zoals Jacob doet. Dit ligt in dezelfde lijn als de vervloeking van de niets-opleverende (= zijn doel missende) vijgenboom door Jezus. We staan het letterlijk vervloeken overigens niet voor. Wel wijzen we op het volgende. In de gebedspastorale bedieningen zoals onderwezen door Leanne Payne, Neil T. Anderson e.a. is het afwijzen (Engels: *to renounce*) van verkeerde zaken een hoogst belangrijk, zo niet essentieel, onderdeel van herstel. Wel dient dat goed getimed te worden, zodat de zondaar zich eerst als mens aanvaard voelt. Het aspect van het afwijzen

van het zondige is wellicht in het verleden binnen de cursus *Zegenend Helpen*[®] wel onderbelicht geweest.

Opmerking: De perikoop op bladzijde 5 onder 'Christus en de zegen' vind ik waardevol. 'Christus IS de zegen' zou ik zeggen. Voor het zegenen in *Zegenend Helpen*[®] sluit ik aan bij het door jullie verwoorde 'brengen we de ander ten diepste in contact met de aanwezigheid van Christus', waarbij ik het anders zou verwoorden, omdat het niet in mijn vermogen ligt om de ander in contact te brengen met Christus, maar dat ik in geloof het Maranatha gebed bid. Jezus komt in de situatie van de mens en dat is de zegen.

Reactie: Bij het 'in contact brengen met Jezus' kunnen we ook denken aan de vier vrienden die hun verlamde vriend letterlijk voor Jezus lieten zakken (Marcus 2; Lucas 5: 18 e.v.). Wat opvalt is dat Jezus handelde en sprak, „... *hun* geloof ziende...”. De vrienden, met *hún* geloof, speelden een essentiële rol door hun vriend bij Jezus te brengen. Op eenzelfde wijze mogen wij anderen 'meenemen naar Jezus'. Ook daarin en daar doorheen komt Jezus tot die ander.

Vraag: Jullie stelden, o.a. midden op pagina 6, dat gezag gedelegeerd gezag is en dat nederige onderwerping aan God dus nodig is voor het zegenen in Jezus' Naam. Vanwaar die extra 'eis' – God geeft de gave van het zegenen toch zonder extra eisen te stellen?

Reactie: Er zijn Bijbelse voorbeelden waarbij mensen een dergelijke gave van gezag wilden bezitten en naar eigen believen wilden kunnen uitdelen en waar God bepaald niet blij mee is (vergelijk de tovenaars in Handelingen 8: 17–24, en wat in André H. Roosma, [‘Zegenen – een korte, inleidende Bijbelstudie over een vaak ondergewaardeerd christelijk mandaat’](#) gezegd wordt over Bileam's houding). Betrouwbaar gezag komt voort uit onderwerping aan Gods gezag. Dat vereist een zekere mate van nederigheid (als tegengestelde van eigenzinnigheid). Zie ook de genoemde teksten over misbruik van de frase: 'in de Naam van God' e.d. binnen Israël, genoemd op pagina 9.

Opmerking: Op pagina 7 wordt gezegd dat de Levieten wisten welke verantwoordelijkheden hoorden bij hun taak als priester en dat ze extra aandacht moesten geven aan reinheid. Hierin zie ik een parallel met wat Paulus tegen gelovigen vertelt. Deze oproep is na de uitstorting van de Geest voor elke gelovige van belang. Daarom worden we ook het priesterschap aller gelovigen genoemd. Daarin wordt geen onderscheid gemaakt. Wanneer je zegt dat het in een 'kerkelijke gemeenschap belangrijk is dat je kunt weten dat degene die jou namens God zegent, zelf toegewijd en rein voor God staat' breng je een onderscheid aan dat mijns inziens voorwaardelijk werkt. Ten eerste de woorden kerkelijke gemeenschap: suggereren dat zegenen alleen binnen dit verband gebruikt kan worden. Ten tweede ga je buiten Gods soevereine daden om. Ik denk daarbij aan Bileam, die niet voldeed aan de Levitische norm. Mijns inziens staat de mens in dit stukje te centraal. Ik zou deze voorwaardelijke factor niet meenemen in het aanmoedigen van mensen om elkaar te zegenen. Wie beoordeelt of ik rein ben? Zelfs Paulus zegt dat hij dit alleen aan Christus toevertrouwt. Ik zie deze voorwaarde niet terug in het onderwijs van Téo van der Weele, waar de priester vooral een blote voeten dokter is, die vanuit persoonlijk geloof (of soms niet eens, zie Bileam) met een zegen de ander bemoedigt en op Jezus wijst. Het gaat mijns inziens om Hem, om wat Hij wil geven en niet om de persoon die (al of niet rein) zegent.

Reactie: Het zij verre van ons om te suggereren dat zegenen alleen binnen een kerkelijke gemeenschap gebruikt kan worden. We geven wel specifieke aanwijzingen voor de beoefening van het zegenen binnen de kerkelijke gemeenschap en in cursusverband (zoals bij de cursussen *Zegenend Helpen*[®]). Wat betreft de 'voorwaarde' die we aangeven t.a.v. de beoefening binnen een kerkelijke gemeenschap: dit sluit aan bij de normale gang van zaken binnen pastorale bedieningen in deze context en helpt om e.e.a. op een verantwoorde wijze (er moet een basis van vertrouwen kunnen zijn!) te laten plaatsvinden. Téo van der Weele onderwijst vanuit een achtergrond in zending en noodhulpverlening. Ook hij geeft aan dat de helper (degene die zegent) betrouwbaar (vgl. toegewijd en rein) moet zijn. Anders maak je brokken. Ook de stichting *Zegenend Helpen*[®] (voorheen: *De Kracht van Vrede*) stelt allerlei eisen aan haar hulpverleners betreffende betrouwbaarheid en onderwerping aan gezag / correctie (via super- en intervisie). Het geschrevene wil een nadere invulling geven, niet om te toetsen, maar om de 'geestelijke kwaliteit' van degene die zegent te verwoorden. De gegeven handvatten zijn veelal aan degene die zegent zelf of hij of zij die geestelijke gezindheid als uitgangspunt wil nemen. Maar hiermee is het wel een Bijbels uitgangspunt dat past bij elke priester van God: "heilig u, gelijk de Here heilig is!"

Opmerking: Ik volg jullie niet in de voorwaarde dat je alleen mag zegenen wanneer je je bewust en corregeerbaar aan de gemeenschap gegeven hebt. Ik heb bij de diverse ZH cursussen juweeltjes van zege-naars gezien, die volgens de gemeenschap niet 'corrigeerbaar' zijn omdat ze weigeren de disfunctionele patronen te volgen, maar die uitstekend snappen wie God is en wat Hij de gewonde medemens wil geven. Dit artikel ademt in het tweede gedeelte de sfeer van beperking uit, het wordt voorwaardelijk. Het vrije en uitnodigende is een beetje weg. Voor mij is dit strijdig met hetgeen ik altijd van ZH heb begrepen.

Reactie: Degenen die anderen willen zegenen maar zelf niet corrigeerbaar willen of kunnen zijn, kunnen ons inziens inderdaad hun bediening van zegenen(d helpen) niet in een bepaald kerkelijk verband uitoefenen als ze daar van hun kerkelijke leiding geen mandaat voor krijgen; ze moeten dan andere wegen (en evt. een andere 'paraplu') zoeken. Dit is ook de regel binnen de stichting *Zegenend Helpen*[®] (voorheen: *De Kracht van Vrede*).

Opmerking: Jullie opmerking over correctie door kerkelijk gezag, zou volgens mij alleen gelden als iets in de openbare eredienst gebeurt. In pastoraat is dat wat anders, daar ben je dan samen (ook binnen een kerkelijke structuur), tegen elkaar en God verantwoordelijk.

Reactie: Alles wat gebeurt onder verantwoordelijkheid van een kerk en haar oudsten of bestuur, zal zich ook moeten onderschikken aan dat gezag. Het pastoraat vormt daarop geen uitzondering. Dit ligt iets anders bij interkerkelijk werk, vanuit een eigen praktijk o.i.d.; dan geldt het gezag van die praktijk (en moet bijv. een stagiaire zich houden aan 'huisregels' die een leider van die praktijk stelt, en de hele praktijk moet zich houden aan gedragscodes e.d. van de paraplu-organisaties waar ze bij aangesloten is (zoals het hulpverleners-netwerk van *Zegenend Helpen*[®]).

Opmerking: Op pagina 11 onder het kopje 'Hoe wordt gezegend' staat dat we het goede dat we in iemand zien kunnen zegenen. Dat lijkt erg menselijk gesproken. We kunnen op God afstemmen en Hem vragen wat Hij ziet als het goede in de ander.

Reactie: Dat is het ook en het past bij onze menselijke wijze van kunnen waarnemen. De christen-psychooloog L.T. van Veldhuizen uit Veenendaal noemde dit wel 'parelduiken' (Téo van der Weele heeft dit ook overgenomen in zijn onderwijs). Daarmee bedoelen we dat de aandacht niet gericht wordt op wat *niet* goed is, maar op wat *wel* goed is om dát te versterken. Het op God afstemmen en vragen wat Hij ziet is vanzelfsprekend correct. We kunnen ons daarbij volkomen aansluiten.

Opmerking: Jullie bespreken het zegenen door handoplegging. Het is mijn ervaring dat hiermee voorzichtig om moet worden gegaan in geval de confident occult belast is en/of hardnekkig in zonde leeft. Handoplegging betekent namelijk dat men zich vereenzelvigd met de persoon ('gemeenschap'). Anders kan men ook een occulte of zondige 'besmetting' op zichzelf overdragen en dóórgeven aan de volgende die zó gezegend wordt.

Reactie: Deze opmerking geeft aan dat we handoplegging niet blindelings als 'vaste regel' moeten hanteleren, maar dat we altijd onder leiding van Gods Geest en met de nodige geestelijke wijsheid / prudentie hiermee om moeten gaan. Doen we dit, dan geloven wij dat we door onze verbinding met Jezus Christus ook beschermd zijn.

Meer informatie of suggesties

Voor meer informatie, vragen of suggesties kunt u contact met ons opnemen via e-mail: andre.roosma@12accede.nl

[In Perspectief](#) home

[Accede!](#) home

of

[terug naar de artikelen index](#)

Bedankt voor uw belangstelling!
